
Summary

THE FIRST CHAPTER PRESENTS the philosophy of dialogue as a certain revolution, and thus a new discourse rejecting the idealistic tradition “from the Ionian Islands to Jena”, according to Lev Shestov’s rule: the higher the absolute is valued, the more everyday values are neglected. Selected “glimmers of hope” are indicated: in Greece, among Kant’s questions, in Nietzsche’s stories about Pandora’s box. Two approaches to the human face are proposed as two final situations. A number of criticisms are also made regarding the application of the concept of responsibility, as suggested by Giorgio Agamben. The second chapter contains memories of selected revolts and revolutions. The fundamental differences between the invigorating revolt and the stagnant revolution are discussed, as well as the “Freedom and Bread” Uprising in June 1956 in Poznań, Albert Camus’ speech at a rally of solidarity with the workers of Poznań, the August strikes and the rise of the mass “Solidarity” movement, memories of 496 days of revolt and hope until 13 December 1981, with the Soviet Army units stationed in Poland at

that time and the exercises of the United Armed Forces of the Warsaw Pact “*Солідарність-81*” and “*Занад-81*”. It is assumed, following Leszek Nowak, that the introduction of martial law was the optimal solution from the point of view of the “Solidarity” strategy: the union avoided being drawn into the power structures exercised by the triple-lords. This chapter contains a few selected Polish memories already after 1981. The last chapter discusses the results of the transformations of the late 1980s and early 1990s and other issues: the requirement of spiritual transformation formulated by Rosa Luxemburg, contained in her critique of Bolshevik terror, ideological mixture as a weakness of a mass movement, and Tischner’s project of working on hope.

Keywords: hope, revolt, revolution, dialogue, solidarity.

Streszczenie

Tęskna nadzieja: dialogiczne studium buntu

W ROZDZIALE PIERWSZYM JEST PRZEDSTAWIONA filozofia dialogu jako pewna rewolucja, a zatem nowy dyskurs, odrzucający tradycję idealistyczną „od Wysp Jońskich po Jenę”, zgodnie z regułą Lwa Szestowa: im wyżej ceni się to, co absolutne, tym bardziej lekceważy się wartości codzienności. Są wskazane wybrane „ślady nadziei”: w Grecji, pośród pytań Kantowskich, w Nietzschego opowieści o puszcze Pandory. Dwa ujęcia ludzkiej twarzy są zaproponowane jako dwie sytuacje ostateczne. Podano również szereg krytycznych uwag związanych ze stosowaniem pojęcia odpowiedzialności, zgodnie z sugestią Giorgio Agambena. Rozdział drugi zawiera wspomnienia o wybranych rewoltach i rewolucjach. Omówiono zasadnicze różnice między ożywczą rewoltą a stagnacyjną rewolucją oraz Powstanie „Wolności i Chleba” w czerwcu 1956 w Poznaniu, wystąpienie Alberta Camus na wiecu solidarności z robotnikami Poznania, strajki sierpniowe i powstanie masowego ruchu „Solidarności”,

wspomnienie 496 dni rewolty i nadziei do 13 grudnia 1981 roku ze stacjonującymi w tamtych latach w Polsce oddziałami Armii Radzieckiej oraz ćwiczeniami Zjednoczonych Sił Zbrojnych Układu Warszawskiego „Солід-81” i „Занад-81”. Przyjmuje się, za Leszkiem Nowakiem, że wprowadzenie stanu wojennego było optymalnym rozwiązaniem z punktu widzenia strategii „Solidarności”: związek uniknął wciągnięcia w struktury władzy sprawowanej przez trój-panów. Ten rozdział zawiera kilka wybranych wspomnień polskich już po 1981 roku. W rozdziale ostatnim są omówione rezultaty przemian z późnych lat osiemdziesiątych i wczesnych lat dziewięćdziesiątych oraz dalsze zagadnienia: wymóg przemiany duchowej sformułowany przez Różę Luksemburg, zawarty w jej krytyce terroru bolszewickiego, mieszanka ideologiczna jako słabość ruchu masowego oraz Tischnerowski projekt pracy nad nadzieją.

Słowa kluczowe: nadzieja, rewolta, rewolucja, dialog, solidarność.